

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Відомості про освітню програму, що акредитується

Реєстраційний номер акредитаційної справи	A-19-0281-305
Назва ЗВО (ВСП ЗВО)	Запорізький національний університет
ID ОП у ЄДЕБО	73
Назва ОП, рівень вищої освіти, галузь знань і спеціальність	Країнознавство, Другий (магістерський) рівень, 29 Міжнародні відносини, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Посилання на відомості про самооцінювання ОП	https://www.znu.edu.ua/pidrozdzily/viddil_monitoryngu/vidomosti-pro-samoocinuвання-op/291_krayinoznnavstvo_v_domosti_pro_samoocinuвання-op_nyuvannya.pdf
Посилання на звіт експертної групи	

Пропозицію розглянуто та схвалено на засіданні галузевої експертної ради:

Назва ГЕР	29 «Міжнародні відносини»
Дата засідання	6 січня 2020
№ протоколу	Протокол № 7
Доповідач	Шеренговський Дмитро Володимирович

1. Призначення висновку

Цей експертний висновок складений галузевою експертною радою (ГЕР) Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Розгляд акредитаційної справи ГЕР є однієї із стадій процедури акредитації, що проводиться Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 р. № 977, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 8 серпня 2019 р. за № 880/33851.

Експертний висновок ГЕР складається на основі звіту експертної групи, що проводила акредитаційну експертизу, та зауважень ЗВО до нього. Він розглядається на засіданні ГЕР та схвалюється колегіально. Експертний висновок ГЕР разом з іншими матеріалами у подальшому розглядається на засіданні Національного агентства.

2. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми:

◇ наявні

◇ виявлення у поданих для акредитації документах недостовірних відомостей;

◇ відмова ЗВО в допуску експертної групи до закладу вищої освіти під час виїзду на місце проведення експертизи, створення закладом вищої освіти перешкод для роботи експертної групи, інші протиправні або недобросовісні дії ЗВО, які унеможливили проведення акредитаційної експертизи;

◇ встановлення на підставі поданих документів та/або під час виїзду до закладу вищої освіти достатніх підстав вважати, що освітній процес за освітньою програмою не здійснюється.

<X> відсутні

Обґрунтування:

Відповідно до частини третьої пункту 4 розділу III Положення "Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти" затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №977 від 11 липня 2019 року підстави для відмови в акредитації відсутні

3. Підсумки роботи експертної групи та їх оцінка ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає оцінку підсумкам роботи експертної групи у контексті встановлених нею рівнів відповідності Критеріям. Якщо ГЕР вважає, що експертна група неправильно оцінила відповідність певному Критерію, вона має належним чином обґрунтувати це.

Критерій	Рівень відповідності (експертна група)	Стислий підсумок аналізу експертної групи	Рівень відповідності (ГЕР)	Обґрунтування зміни рівня відповідності (якщо він відрізняється від визначеного експертною групою)
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	Рівень Е	ОП загалом має відносні узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: відповідає стратегії ВНЗ та враховує актуальні потреби України. ОП намагається враховувати специфіку ринку праці на національному та локальному рівнях, однак ключові стейкхолдери, зокрема роботодавці не мають достатнього впливу на формування цілей і програмних результатів навчання, що в свою чергу впливає на конструкт програми, визначаючи компоненти, що не повністю корелюють із цілями програми. Не чітко продемонстровано зв'язок із аналогічними програмами, що пропонуються іноземними чи українськими ЗВО, для порівняння та визначення власної специфіки. Зважаючи на відсутність відповідного Стандарту, програма відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимогам до освіти сучасних міжнародників, проте не відображає в повній мірі програмних компонентів, притаманних аналогічним ОП із “Країнознавства”, що в свою чергу впливає на формування компетентностей, зокрема	Рівень Е	

		акцентуючи увагу на лінгвістичній компоненті. Баланс сильних і слабких сторін дозволяє стверджувати про наявність у розробників ОП бажання і можливості модернізувати її, виправити недоліки і забезпечити якісну відповідність Критерію 1 в однорічний термін		
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	Рівень В	ОП має узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів відповідають законодавству, зміст має чітку структуру і відповідає спеціальності, однак спостерігається дисбаланс освітніх компонентів у бік дисциплін з іноземної мови за рахунок дисциплін професійної підготовки з країнознавства та міжнародних відносин. Структура ОП надає можливість індивідуальної траєкторії навчання, але забезпечує практичну підготовку та здобуття соціальних навичок. Обсяг ОП реалістично відбиває навантаження здобувачів. Загалом ОП відповідає Критерію 2 з недоліками, що впливають із логіки проектування ОП.	Рівень В	
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	Рівень В	ОП має узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: правила прийому є чіткими і публічними, враховують особливості ОП. Водночас процедури визнання результатів навчання в рамках академічної мобільності, зокрема міжнародної, не є чіткими, що пов'язане із обмеженою практикою її застосування. Загалом ОП відповідає Критерію 3 з недоліками, що не є суттєвими.	Рівень В	

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	Рівень В	ОП має узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: форми і методи навчання та викладання сприяють досягненню знань, здобувачам надається доступна інформація про цілі і зміст навчання, забезпечується поєднання навчання і досліджень, НПП оновлюють зміст освіти та забезпечується інтернаціоналізація ОП шляхом реалізації програми Жана Моне, однак в лінгвістичному аспекті. Загалом ОП відповідає Критерію 4 з недоліками, що не є суттєвими.	Рівень В	
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	Рівень В	ОП має узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: контрольні заходи є чіткими, зрозумілими та оприлюдненими заздалегідь, контрольні заходи проводяться прозоро, існує чітка політика в сфері академічної доброчесності, однак процедури перевірки кваліфікаційних робіт та плагіат є недостатньо узгодженими. ОП відповідає Критерію 5 з недоліками, що не є суттєвими.	Рівень В	
Критерій 6. Людські ресурси	Рівень В	ОП має узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: академічна та професійна кваліфікація НПП забезпечує досягнення цілей, процедури конкурсного добору НПП є прозорими, роботодавці мають можливості залучатися до реалізації ОП, загалом забезпечується розвиток НПП, однак обмежено за спеціальністю. Загалом ОП відповідає Критерію 6 з недоліками, що не є суттєвими.	Рівень В	
Критерій 7.	Рівень В	ОП загалом має узгодження із якісними	Рівень В	

Освітнє середовище та матеріальні ресурси		характеристиками за підкритеріями: ресурси дозволяють забезпечити досягнення цілей, забезпечується доступ до інформаційних ресурсів, однак є обмеженим щодо іноземних наукових повнотекстових баз даних. Освітнє середовище виконує мінімальні умови для навчання здобувачів з обмеженими освітніми можливостями. ОП забезпечує підтримку здобувачам, та володіє інструментарієм врегулювання конфліктних ситуацій. ОП загалом відповідає Критерію 7 з недоліками.		
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	Рівень В	ОП має узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: здійснюється моніторинг освітнього процесу, налагоджено постійний зворотній зв'язок із здобувачами, однак дуже обмежений зв'язок із роботодавцями, система якості дозволяє виявляти наявні недоліки в освітній діяльності, підтримуються культура якості. Загалом ОП відповідає Критерію 8 з недоліками, що не є суттєвими.	Рівень В	
Критерій 9. Прозорість та публічність	Рівень В	ОП має узгодження із якісними характеристиками за підкритеріями: існують чіткі та зрозумілі процедури, що регламентують діяльність ЗВО, основні документи оприлюднено та доступно до коментарів стейкхолдерів, хоча відсутня окрема сторінка для громадського обговорення документів. Загалом ОП відповідає Критерію 9 з недоліками, що не є суттєвими.	Рівень В	
Критерій 10. Навчання через дослідження	Х	Х	Х	Х

4. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків.

Під час підготовки висновку ГЕР, було враховано всі надані зауваги до аналізу якості ОП, як від членів Експертної Комісії (ЕК), поряд із зауваженнями ЗНУ до звіту про результати акредитаційної експертизи. Не маючи можливості з'ясувати ситуацію щодо ймовірних процедурних порушень, які описав ЗВО, ГЕР зосередилася виключно на аналізі виконання критеріїв якості ОП.

Для усунення виявлених під час акредитації недоліків необхідно (представлено не в порядку пріоритетності):

1. Забезпечити залучення зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів до обговорення змін та вдосконалення ОП, особливо роботодавців. Зокрема рекомендується залучити до обговорення змін до ОП тих роботодавців, які гарант описує як найбільш зацікавлених у випускниках (ст. 2 Відомості про самооцінювання), а саме: Запорізьку обласну державну адміністрацію, Запорізький обласний союз промисловців і підприємців «Потенціал», ЗАТ «Запорізький автомобілебудівний завод», ВАТ «Запоріжсталь», ТОВ «Енергопромснаб» та інші. Водночас, важливо врахувати, що залучення роботодавців до формування ОП, не лише означає пропозицію місця практики, що лише заохочується, але й до обговорення та формування окремих компонентів ОП;
2. Забезпечити оновлення конструкту освітньої програми з врахуванням зауважень ЕК щодо розподілу навантаження між компонентами програми. Хоча, ОП справедливо стверджує на зауваження ЕК про обмеження у формуванні компетентностей, властивих саме фахівцям з країнознавства, що країнознавчі дисципліни присутні у навчальному плані, однак конструкт ОП послаблює їх формаційний ефект. Дійсно, країнознавчі дисципліни присутні у навчальному плані, у форматі як обов'язкових (наприклад, «Китай та країни світу»), так і вибірових (наприклад, «Африканські країни у системі міжнародних відносин», «Політичний розвиток арабських країн у ХХІ сторіччі», «Іbero-американські країни у сучасному світі», «Дослідницькі центри Європи та Північної Америки»), однак організація вибірових блоків не дозволяє повноцінно формувати компетентності, притаманні фахівцям з країнознавства чи регіонознавства, оскільки вибірові блоки містять як дисципліни, пов'язані із вивченням регіонів, так і дисципліни, що покликані сформувати компетентності міжнародників. За існуючої практики, коли група з вивчення вибірових дисциплін повинна скласти не менше 12 осіб (ст. 5 Відомості самооцінювання), що за умови обсягу ліцензійного набору в 15 осіб (<https://www.znu.edu.ua/opp2019/3903.ukr.html>), фактично позбавляє можливості індивідуальної освітньої траєкторії, і формує необхідність слідувати за рішенням усієї групи здобувачів. Безумовно, має враховуватися економічна доцільність мінімальної кількості осіб в групах, однак це не має перешкоджати студентоцентрованості навчання. Рекомендується врахувати зауваження ЕК і визначати мінімальну кількість осіб у групі вивчення на рівні не менше 7-ми, або реорганізувати вибірові блоки;
3. Розглянути пропозицію ЕК щодо перегляду лінгвістичної компоненти і перенесення з вибірової частини дисципліни, що за своїми програмними компонентами надають компетенції здобувачам не тільки як перекладачам, а як фахівцям в сфері країнознавства

та міжнародних відносин. В той час, як ОП справедливо вказує, що така ситуація не є наслідком розподілу кредитного навантаження - дійсно мовна компонента займає лише 24 кредити, і не переважає дисципліни професійної підготовки, які налічують 54 кредити, однак конструкт вибіркового та обов'язкових блоків, описаний вище, штучно створює описаний ЕК дисбаланс.

4. Врегулювати невідповідності кредитного навантаження вибірових дисциплін, оскільки в описі ОП вказано, що кожна дисципліна вибіркового блоку складає 3 кредити - <https://www.znu.edu.ua/opp2019/3903.ukr.html>, а в [навчальному плані](#) - 4 кредити.
5. Звузити терміни перегляду ОП від раз на 5 років, що передбачено Положенням про розроблення та оформлення освітньої програми ЗНУ - http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normativna_basa/polozhennya_pro_rozroblennya_to_oformlennya_osv_tn_o_v=1549875277), до одного циклу на магістерському рівні, враховуючи згадану ОП у Відомості самооцінювання (ст.1-2) динаміку змін у даній галузі, що дозволить швидше реагувати на потреби ринку;
6. Переглянути склад групи забезпечення, передбачивши в ній присутність науково-педагогічних працівників за профільною освітою в галузі знань 29 «Міжнародні відносини», зокрема фахівців-країнознавців, або ж із відповідними професійними компетентностями та публікаціями в галузі країнознавства і міжнародних відносинах;
7. Рекомендовано більш вузько визначати конкурсні вимоги до претендентів на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників, беручи до уваги належну академічну і професійну кваліфікацію;
8. Переглянути зміст освітніх компонент, їхню кореляцію з компетентностями ОП та результатами навчання за ОП. Обґрунтувати у робочих програмах чи/та силабусах освітній компонент набуття компетентностей за ОП;
9. Врахувати пропозицію ЕК щодо забезпечення академічної доброчесності - уніфікувати процес перевірки кваліфікаційних робіт магістрів на плагіат та сформувати університетський репозитарій кваліфікаційних робіт. ОП згадує в своїх Мотивованих зауваженнях до звіту про результати акредитаційної експертизи, що ЗВО має укладений договір із антиплагіатним програмним продуктом «Unicheck» (ст.2) і користується даним сервісом, про що згадано у відомості самооцінювання (ст. 12), з метою виконання п. 2.2.1.5 Кодексу академічної доброчесності ЗНУ (https://www.znu.edu.ua/docs/kodeks_akadem_chnoyi_dobrochesnost_.pdf), тому не зрозумілою є дискусія яка виникла навколо використання цього сервісу для перевірки робіт між гарантом ОП та експертною комісією з метою демонстрації, що кваліфікаційні роботи перевіряються на предмет академічного плагіату. В даному випадку нема підстав стверджувати про упередження ставлення ЕК
10. Запровадити визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Відсутність державного регулювання не повинно обмежувати ЗВО запроваджувати власні процедури визнання;
11. Забезпечити реальне, а не формальне підвищення викладацької майстерності НПП, з огляду на виклики, які стоять перед програмою та стратегією розвитку ОП та ЗВО. Налагодити перманентний збір та аналіз інформації про місця і результатів проходження стажування викладачами;
12. Врахувати досвід аналогічних іноземних освітніх програм при удосконаленні ОП ЗВО для сприяння інтернаціоналізації програми;
13. Наповнити освітні компоненти іноземною літературою, що призведе до покращення процесу інтернаціоналізації ОП;
14. Актуалізувати і структурувати інформацію про освітню програму, кафедру та факультет на сайті ЗВО - <http://history.znu.edu.ua/index.html>, де останні оновлення там відбувалися у

2018 р. Оновити інформацію, що стосується діяльності студентських клубів чи гуртків - <http://sites.znu.edu.ua/eurointegration/360.ukr.html> та асоціації випускників. Якщо основне джерело актуальної інформації є сайт, тоді варто основну інформацію розміщувати там. Якщо основне джерело інформації - сторінка у Facebook тоді на сайті слід чітко про це зазначити;

15. Актуалізувати та структурувати інформацію про міжнародні академічні можливості для здобувачів, оскільки не достатньо відкритим виглядає поширення інформації наприклад про можливості в рамках програми KA1 Еразмус+, в проектах якої бере участь ЗВО - http://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=45478&lang=ukr&news_code=nova-storinka45478-ukr Якщо основне джерело актуальної інформації є сайт, тоді варто основну інформацію розміщувати там. Якщо основне джерело інформації - сторінка у Facebook тоді на сайті слід чітко про це зазначити;
16. Рекомендовано залучати більше експертів та практиків в сфері країнознавства;
17. Рекомендовано розміщувати на сайті ЗВО/факультету проекти ОП із запропонованими змінами для обговорення зі стейкхолдерами та публікацію наданих пропозицій;

5. Підсумки

Виходячи із викладеного, галузева експертна рада рекомендує Національному агентству прийняти рішення про:

☐ акредитацію ОП з визначенням «зразкова»

☐ акредитацію ОП

☒ умовну (відкладену) акредитацію ОП

☐ про подання Національному агентству обґрунтованої пропозиції щодо призначення повторної акредитаційної експертизи

☐ відмову в акредитації ОП

Доповідач ГЕР 29

(електронний підпис)

Д. Шеренговський